

dr hab. Dorota Optułowicz-Mc Quaid prof. uczelni
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie
Wydział Grafiki

Recenzja dorobku artystycznego oraz rozprawy
doktorskiej Pani magister Katarzyny Zabłockiej
pt: „Doświadczenie przeszłości, Odczucie przyszłości-
Zapis multimedialny w związku z przewodem doktorskim
w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki
plastyczne i konserwacja dzieł sztuki
wszczętego przez Radę Dyscypliny
Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu
im. Mikołaja Kopernika w Toruniu.

DANE PERSONALNE I ŻYCIORYS

Pani mgr. Katarzyn Zabłocka urodziła się w Białymstoku. Artystka interdyscyplinarna, kuratorka, edukatorka i działaczka społeczna. Absolwentka Liceum Plastycznego w Supraślu oraz Plastyki Intermedialnej na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Autorka i realizatorka pierwszej w Polsce szkolnej specjalizacji „Realizacje Intermedialne”. Od lat współpracuje z ważnymi instytucjami m.in. z Galerią Arsenał w Białymstoku, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Filmoteką Narodową–Instytutem Audiowizualnym i Centrum Edukacji Artystycznej. Absolwentka prestiżowego Visitor Leadership Program finansowanego przez Departament Stanu USA, mieszka i pracuje na pograniczu polsko-białoruskim, gdzie czerpie inspirację z skomplikowanych realiów społecznych i naturalnych. Od 2021 pracuje w Politechnice Białostockiej na Wydziale Architektury.

DZIAŁALNOŚĆ TWÓRCZA – OSIĄGNIĘCIA ARTYSTYCZNE

Cyfrowe portfolio udostępnione w dokumentacji określa panią Katarzynę Zabłocką jako artystkę interdyscyplinarną skupiającą się w swoich działaniach nie tylko na pracy twórczej fotograficznej i multimedialnej, ale również jako animatorkę kulturalno-społeczną i edukacyjną. Jej portfolio prezentuje wystawy indywidualne w Białymstoku i Supraślu jak i zbiorowe w Polsce i za granicą (Litwa, Łotwa i Czechy). W przytoczonej przez autorkę listy wynika, że w latach 2002-2024 brała udział w 18 wystawach zbiorowych i 6 wystawach indywidualnych.

Przytoczone zostały również liczne realizacje projektowe między innymi w 2022-2024 /Laboratorium badań nad szczęściem"/ 2022-2024/projekt artystyczny /Projekt Goethe-Institut, Fundacji Bęc Zmiana, Galeria Arsenał w Białymstoku czy w 2017 roku /projekt i wystawa „Bardzo Ważna wystawa !!!- Masz człowieku prawa” działania z zakresu Edukacji Artystycznej i Kulturalnej – we współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Podlaskiego Departamentem Kultury i Dziedzictwa Narodowego/.

Na uwagę zasługuje performance z 2014 roku „Sucha fontanna” w Białymstoku jak również od 2015 roku stała ekspozycja/emisja animacji filmowej „Zanikanie i Istnienie” w Muzeum Ikon w Supraślu.

Katarzyna Zabłocka zajmuje w polskiej awangardzie nowych mediów miejsce wyróżnione: łączy empatię i społeczne zaangażowanie z precyzją warsztatu intermedialnego. Jej interdyscyplinarna praktyka – od kolaży dokumentujących kryzys humanitarny na granicy po spektakularne instalacje site-specific – nosi ślady głębokiego namysłu nad kondycją człowieka, natury i pamięci. Jest to artystka, dla której sztuka nie funkcjonuje w galerii jako efektowny ornament, lecz w przestrzeni publicznej staje się narzędziem dialogu, interwencji i troski o „Innego”.

WYSTAWY ZBIOROWE

- 2024 – „Bezkres Sybiru” / Muzeum Pamięci Sybiru w Białymstoku
2024 – „7 opowiadań” / Muzeum im. Alfonsa Karnego w Białymstoku
2023 – „Zawartość wnętrza” w Muzeum rzeźby Alfonsa Karnego w Białymstoku
2022 – „Nowa duchowość” / Mark Rothko Art Centre / Łotwa
2021 – „Dom” – wystawa pracowników Instytutu Sztuki Wydziału Architektury Politechniki Białostockiej w Galerii XX1 w Warszawie
2017 - „Materia Prima” / Festiwal Fotografii Interphoto / Audytorium Wydziału Architektury Politechniki Białostockiej / Białystok
2017 - „Sąsiedzi wyjechali do Treblinki” / Wschód Kultury – Inny Wymiar / Centrum Ludwika Zamenhofa Białystok
2017 - „Nowy człowiek? Stare prawdy, czy nowe mity” Ogólnopolski konkurs wystawa w ramach IV Piotrowskiego Biennale Sztuki / Galeria ODA Piotrków Trybunalski
2014 - „Wystawa 70 x 70”, Audytorium Wydziału Architektury Politechniki Białostockiej / Białystok
2010 - „Jeden Pies” / BWA Bydgoszcz / 2009 - „Jeden Pies” Program promocji kultury polskiej za granicą – Wilno
2007 - „8 Marca - Kobiety o Kobietach” - Galeria Spodki / Białystok
2006 - „Przebudzenie” / XI Dni Sztuki Współczesnej / realizacja plenerowa / Białystok
2004 - Międzynarodowy przegląd szkół fotografii Skoki - Poznań / prezentacja cyklu / pt. „Rybi śpiew”
2005 - „Masz pieniądze, podróżuj.....” / Dom Muz / Toruń
2004 - „Czarne - Białe, szukaj kompromisu” / Centrum Działań Plastycznych AKADEMIA / Świecie- Galeria WOZOWNIA / Toruń
2003 - „Ekonom kontra amor”- Międzynarodowy Festiwal Fotografii / galeria WSSIP / Łódź
2003 - „Ekonom kontra amor”- Międzynarodowa akcja CRISS_CROSS - Centrum Broumow / Czechy / - Galeria WOZOWNIA / Toruń
2002 - „Nie bójmy się żenady”- MÓZG / Bydgoszcz, 2001 - „Dom” - MÓZG / Bydgoszcz, 2000 - „Z nowym rokiem nowym krokiem” - MÓZG / Bydgoszcz

WYSTAWY INDYWIDUALNE

- 2024 – „Retrospekcja” Alfons Karny / 2024 / animacja / 15 min. / prod. Muzeum Alfonsa Karnego
2019 - „Rzecz ujmując” – wystawa fotografii / Galeria Ślendrańskich / Wiktorii 5 / Białystok
od 2015 - Stała ekspozycja / emisja animacji filmowej „Zanikanie i Istnienie” w Muzeum Ikon w Supraślu
2014 - „Cuda – Wianki / Szybka chwilowa wystawa kwiatowa” / Galeria Ślendrańskich w Białymstoku
2014 - „Sucha Fontanna” / performance / Białystok
2005 - „Rybi śpiew” / Galeria Spodki / Białystok

NAGRODY I WYRÓŻNIENIA

2024 -Laureatka II Miejsca w Ogólnopolskim konkursie Fotograficznym Empatia” Galeria Sztuki/Legnica

2017 -Wyróżnienie w Ogólnopolskim Konkursie Filmowym Zabytkomania w kategorii Animacja/ Narodowy Instytut Dziedzictwa, Warszawa

2015 - Nagroda Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej za rok 2014/ Edukacja filmowa

2015 - Wyróżnienie w IX edycji Nagrody im. Ireny Sendlerowej „Za naprawianie świata”

2013 - Nagroda Główna w Ogólnopolskim Konkursie Akcja (FOTO) Edukacja- dla prowadzonej Pracowni Fotografii Liceum Plastycznego w Supraślu – Nikon Polska

2013 – Nagroda Indywidualna II stopnia Dyrektora Centrum Edukacji Artystycznej w Warszawie - Za szczególny wkład w rozwój Edukacji Artystycznej w Polsce

PRACA DOKTORSKA

Jak pisze autorka: „Zastanawiając się nad tematem pracy doktorskiej, wiedziałam, że powinien on wyrosnąć z mojego wieloletniego doświadczenia pedagogicznego oraz artystycznego, koncentrując się na obszarach nowych mediów”. Wtedy rodzi się koncepcja przebadania jak pojęcie afektu wpływa na odbiór sztuki multimedialnej.

Rozprawa Katarzyny Zabłockiej jest zarazem odważną eksploracją pojęcia czasu i hołdem złożonym przedrefleksyjnemu afektowi. W erze kultu linearności i cyfrowego przyspieszenia, „Doświadczenie przeszłości, odczucie przyszłości” proponuje odwrócenie perspektywy – zaproszenie widza do równoczesnego zanurzenia się w trzech wymiarach temporalnych. Projekt wpisuje się w gorący dyskurs o sztuce nowych mediów, nielinearnych narracjach i cielesnej percepcji.

W skład pracy doktorskiej wchodzi dysertacja pt. OPIS ROZPRAWY DOKTORSKIEJ „DOŚWIADCZENIE PRZESZŁOŚCI, ODCZUWANIE PRZYSZŁOŚCI” w postaci publikacji liczącej 114 stron bez bibliografii. Dysertacja jest teoretycznym i ideowym wyjaśnieniem do dzieła, którym jest cykl trzech pięciominutowych realizacji multimedialnych pod wspólnym tytułem „REJESTR”, który dotyczy pojęcia przeszłości, teraźniejszości i przyszłości. W Pracy jest prezentacją i analizą procesu twórczego, wyjaśnieniem użytych środków wyrazu.

Doktorantka poddała również analizie swoje wcześniejsze prace, które wywarły wpływ na obecny doktorat. Wybrane prace to „Kapliczki multimedialne” z 2000 roku, „Pulpit rodzinny” (2007performance) „Sucha Fontanna” (2013) i „Animowane Collage” (2017), cykl multimedialne „Obrazy trwające” (2019), projekt cyfrowy „Wizualna szczepionka” (2021) czy zapis-Plama czasu (2025).

Autorka do części opisowej dołączyła również początkowe szkice kadrów, które pokazują ewolucję i zakres przeprowadzonych prób w dotarciu do ostatecznego kształtu doktoratu. Tryptyk multimedialny „Rejestr” podzielony na trzy 5-minutowe części zawiera 22.500 obrazów. Praca jest udźwiękowiona z abstrakcyjnym obrazem.

Jak pisze autorka - „Mój tryptyk w założeniu jest adresowany do każdego widza, ponieważ w ramach performance projekcje dobywały się za równo w dużym mieście jak i na małej wsi.”

OCENA DZIEŁA

Dyskusja nad transgresją czasu w doktoracie wpisuje się w tę samą wrażliwość jaka unaocznia się w multimedialnym pracy. Pani Katarzyna Zabłocka nie ogranicza się do intelektualnej gry z teorią Strzemińskiego, Kandinskiego, Bergsona czy Merleau-Ponty'ego, lecz przenosi te koncepcje w obszar cielesnego afektu i wielozmysłowej interakcji. Jej tryptyk „Rejestr” to zarazem deklaracja artystyczna i pole badawcze – punkt wyjścia do eksploracji tego, co przedrefleksyjne, co nieuchwytnie w tradycyjnej narracji.

Doktorat Katarzyny Zabłockiej jest zarazem odważną eksploracją pojęcia czasu i hołdem złożonym przedrefleksyjnemu afektowi. W erze kultu linearności i cyfrowego przyspieszenia, „Doświadczenie przeszłości, odczucie przyszłości” proponuje odwrócenie perspektywy – zaproszenie widza do równoczesnego zanurzenia się w trzech wymiarach temporalnych. Projekt wpisuje się w gorący dyskurs o sztuce nowych mediów, nielinearnych narracjach i cielesnej percepcji.

Tryptyk składa się z modułów: „Doświadczenie przeszłości”, „Przestrzeń teraźniejszości” i „Projekcja przyszłości”. Każdy z nich jest samodzielną instalacją łączącą obraz, dźwięk i interakcję fizyczną widza. Autorka odwołuje się do Merleau-Ponty'ego (cielesne postrzeganie świata), Bergsona (subiektywne trwanie czasu), teorii afektu i emocjonalnego oddziaływania form według Kandinsky'ego.

Oglądając trzy części „Rejestru” w zaplanowanej kolejności przez autorkę ma się wrażenie użycia podobnych zabiegów multimedialnych. Obraz, dźwięk, kolor, montaż, punkt, linia, płaszczyzna. Oczywiście rejestrujemy różnice w poszczególnych częściach, ale z pewnością w pierwszej chwili widz oczekiwałby wyraźniejszych różnic.

Można łatwo nie zauważyć głębszej, twórczej potrzeby analizy zjawiska czasu w kontekście nowych mediów.

Nie mamy tu obcować z linearnością czasu, lecz z zatrzymaniem i skupieniem na mikro przejściach pomiędzy nimi. A jednocześnie doznać pewnego rodzaju powiększania tej cienkiej umownej granicy. Przyjrzeniu się i odczuciu faz przejściowych. To skupienia na dziełem pani.... jego trwania w czasie projekcji i ogranicza go do momentu „tu i teraz” z chwilą „przed i „po”.

„Rejestr” wyświetlony w przestrzeni galerii ma zupełnie odmienne działanie niż projekcja w przestrzeni publicznej. Oczywiście mogą sobie wyobrazić jak działanie multimedialne w sterylnym otoczeniu wpływa na odbiór widza. Jest z pewnością mocno oddziałującym, chłodniejszym, może bardziej sterylnym efektem. Daje możliwość skupienia na najdrobniejszych przejściach kolorystycznych i kontrastach jasności versus ciemnego zanikania obrazu. Dźwięk odbijający się od ścian sprawia wrażenie wręcz przeszywającego.

Jednak jak pisze doktorantka:

„Ważnym aspektem modelującym ostateczną wersję *Rejestru* było przeżywanie pandemii, doświadczenie czasu w fizycznej izolacji od ludzi pokazało, że można go zdefiniować na kolejne, nieznane mi sposoby. Teraz gdy zamykam ten etap badań i realizacji artystycznych, coraz wyraźniej dostrzegam, jak głęboko ten projekt wpłynął na mój sposób postrzegania roli artysty oraz jego dialogu z odbiorcą”.

Siłą badań artystycznych pani Katarzyny Zabłockiej jest zmiana kontekstu, gdy zapis medialny rzutowany został w przestrzeni publicznej, miasta, wsi i natury. Dochodzi bowiem do połączenia projekcji z fakturową materią podłoża ściany, dachu, pociętych kawałków drewna, drogi. Ma się wrażenie, że to połączenie wraz z dźwiękiem nierozzerwalnie zespala owe działania z obiektem, jak również afektywność odczuwania przeszłości, teraźniejszości i przyszłości zarówno po stronie twórcy jak i widza w symboliczny wymiarze mocniej scala środki ekspresyjne emocji.

Rzutowany *Rejestru* na fragment lasu to jeszcze mocniejsze działanie.

„W absolutnej ciemności pogranicza wybrzmiał inaczej niż wśród ludzi, stał się jakby medytacją nad czasem i pamięcią, prowokując refleksję we mnie samej równie mocno, co w poprzednich widzach”.

Pozornie obraz staje się mniej czytelny, kolory są mniej intensywne, jasność i ciemniejsze formy fragmentarycznie wydobywają dodatkowy efekt - kontrast materii natury.

To wpływa na afekt głębi z emocjonalnym odczuciem metafizycznym przestrzeni, w którą wtapia się i zanika przeszłość, teraźniejszość i przyszłość.

Praca i dorobek Katarzyny Zabłockiej to imponująca synteza praktyki artystycznej i ambicji badawczej. Bogactwo doświadczeń – od wieloletnich eksperymentów z interwencjami w przestrzeni publicznej, przez znaczące wystawy i stypendia, aż po pionierskie szkolne programy intermedialne – stanowi niezaprzeczalny kapitał intelektualny i twórczy.

Waga zadanych przez Panią Zabłocką pytań o afekt, czas i percepcję jest dziś większa niż kiedykolwiek. Autorka dowodzi, że jest w stanie łączyć partycypacyjne projekty społeczne z eksperymentem multimedialnym. Konsekwencja i skuteczność jej działań, zespolone z wrażliwością artystyczną i siłą przekazu, przemawiają jednoznacznie za przyznaniem stopnia doktora. Właśnie w konfrontacji z mocnym dorobkiem praktycznym należy dostrzec potencjał dalszego rozwoju i uzupełnienia analizy, co uczyni z tej rozprawy ważny punkt odniesienia w dyskusji o sztuce nowych mediów.

Odwołując się do słów autorki, iż widz cały czas funkcjonuje pomiędzy swoimi wyobrażeniami a tym co widzi, „nie ma dwóch identycznych odbiorów tego samego filmu, bo każdy z nas ma inną świadomość wzrokową, inne przeżycia, inne oczekiwania”. Te słowa brzmią jak echo słynnego powiedzenia Yves’a Kleina o wolności artysty, która kończy się tam, gdzie zaczyna się wolność odbiorcy.

Doktorat Pani Katarzyny Zabłockiej stanowi przekonujące połączenie precyzyjnego warsztatu multimedialnego ze społecznie zaangażowaną wrażliwością. Rozprawa demonstruje wyraźną samodzielność twórczą i badawczą autorki.

Założenia teoretyczne rozprawy z praktycznym wdrożeniem w multimedialne moduły instalacyjne świadczą, że doktorat Zabłockiej łączy pasję badawczą z dojrzałą strategią artystyczną. Konsekwencja w eksperymentach przestrzennych, warsztatowa precyzja i autentyczna troska o publiczność dają solidne podstawy uznać go za wkład w rozwój sztuki nowych mediów.

KONKLUZJA RECENZJI

Po przeanalizowaniu rozprawy doktorskiej zatytułowanej „DOŚWIADCZENIE PRZESZŁOŚCI, ODCZUWANIE PRZYSZŁOŚCI – ZAPIS MULTIMEDIALNY” i dokumentacji dorobku pani mgr Katarzyny Zabłockiej, stwierdzam, że przedłożona mi do oceny praca stanowi oryginalne dzieło artystyczne, w pełni spełniające wymogi określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 ze zm.). Z pełnym przekonaniem rekomenduję nadanie pani mgr Katarzynie Zabłockiej stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki. Zwracam się do Rady Dyscypliny Wydziału Sztuk Pięknych- Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z poparciem wniosku o nadanie pani mgr Katarzynie Zabłockiej stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki.

dr hab. Dorota Optułowicz-Mc Quaid

Wawrzawa 9.09.25